

Gustav Fridolin: Kongresstal 2017

Talare

Gustav Fridolin
Språkrör

Datum

28 maj 2017

Plats

Linköping

1 Vänner.

Det här blir nog inget vanligt kongresstal. Jag har inga skämt, inga slogans, inga dramatiska bilder.

Jag har några diagram att visa, två kartor, och så behöver vi prata allvar.

5

Nästa år går Sverige till val. Det är ett viktigt val. Kanske det viktigaste vi som parti stått inför.

Och det ser inte bra ut.

10 Det lilla problemet i sammanhanget är våra opinionssiffror. Det stora är att så många människor tycks ha gett upp hoppet om att politik kan förändra.

För några år sedan beskrev en hyllad partistrateg sitt jobb i tidskriften Fokus:

”Vad är det som får en människa att välja en pytt-i-panna av tre som ligger där i
15 frysdysken? Det är där politik börjar.”

Samma malda, frysta kött av okänt ursprung – bara olika förpackning. Jag har aldrig kunnat släppa den där bilden. Det finns något farligt i den. Medborgare har aldrig varit så utbildade som nu, haft tillgång till så mycket information, vad händer då om allt med politik bara blir yta?

20

Det är ju inte som att man inte känner igen det. En politisk debatt analyseras inte längre utifrån vad partierna tycker, snacket handlar bara om hur man förhåller sig till varandra. Den koras till vinnare som haft den snyggaste formuleringen, och samtidigt inte stött sig med någon uttänkt väljargrupp.

25 Kanterna filas bort tills det är samma kalla kuber som ligger där. Många ser inte längre någon skillnad på partierna.

Vet ni. Gröna visioner mår inte bra i frysdysken.

Som Annika Román i Helsingborg skrev häromdagen: ”Politik är inte nån billig
30 vara på en kortsiktig marknad. Politik är värderingar. Det handlar om livet.”

Vilket liv vi lever idag, och vilket liv vi vill leva imorgon.

35 Politiken blir trång och trist om den reduceras till ett val mellan de som säger att det var bättre förr och de som låtsas att de kan bevara allt som det är idag.

I ett sådant samtal finns lite plats över för oss gröna. För vår roll är ju att tvinga fram ett samtal om det som är svårt, föra in komplexa sammanhang, kräva långsiktighet.

40

Vi har ett drygt år på oss, 469 dagar, att förändra debatten.

Att visa att status quo inte bara är omöjligt utan att den politiska uppgivenheten också är onödig.

Att det finns något bättre än det här.

45

Politiska analytiker brukar beskriva vår tid som en gåta. Å ena sidan ett Sverige där ekonomin rusar på. Å andra sidan en befolkning allt oroligare för framtiden.

50 Som en upplevelse av att vi kör allt fortare, men blivit osäkra på vart det egentligen var vi skulle.

Om det är en gåta, så tror jag ett svar går att finna någonstans här. DIAGRAM

55 De senaste tjugo åren har varit en ekonomisk explosion. Finanskrisen syns som ett blipp i kurvan, innan den fortsätter rusa framåt, uppåt.

Och alla de där siffrorna de velat lära oss att förstå verkligheten genom – sysselsättningen, produktionen, tillväxten – de berättar för oss att det går bra.

Men. Det som är ekonomernas verklighet är inte allas.

- 60
- när vi tog över 2014 hade barnfattigdomen ökat
 - ojämlikheten växer
 - vi har fler unga som hamnar helt utanför

Och samtidigt då detta.

- 65
- fler unga mår dåligt
 - människor bränns ut på arbetsmarknaden
 - allt fler unga behöver antidepressiva

Det är som att en del av befolkningen inte fått biljett till resan alls. Andra kastas

av.

Jag ansvarar för skolan. 5000 grundskolor, 9000 förskolor, 250000 anställda. Styrda av lagar och förordningar, läroplaner, nationella prov, betygskriterier.

75 Och i slutändan handlar allt egentligen om barnen.

Vad de tänker, deras lust och ansträngning, deras framtidstro eller oro. Jag brukar försöka ta mig tid att sitta ner när jag är på en skola, prata med eleverna, lyssna på diskussionerna bakom allt som fyller den politiska debatten. Fråga, varför går du till skolan?

80

Och det de svarar, oroar mig ofta. Ju äldre elev, desto mindre handlar svaren om lärande och framtid. Och mer om nästa prov, nästa betyg, nästa prestation. Till och med rasten förvandlas lätt till en tävling. Rätt märke på kläderna, rätt telefon, rätt kompisar.

85

Det finns en del forskning om detta. Upphovsmannen till teorin om socialt kapital, Robert Putnam, slog fast att den mellanmänniska tilliten bara växer när vi möts som jämlikar, förstår varandras villkor. Psykologiprofessorn Jean Twenge beskriver hur en generation som präglas av konkurrens och segregation
90 förlorar förståelse för varandra, slutar samarbeta, börjar tävla. Den svenske ekonomen Anders Parment har studerat hur unga idag upplever att samhörighet i en grupp handlar om att äga rätt saker, kunna visa upp prylar och kläder som signalerar en tillhörighet. Folkhälsoforskaren Richard Wilkinson har analyserat samband mellan växande ojämlikhet - och mobbning.

95

Det vackraste ordet i den gröna ideologins vokabulär är självtillit. Vår vision är ingen utopi, ingen i förhand detaljplanerad samhällsmodell. Den är bara detta: ett samhälle där människan är större än sin betydelse för det ekonomiska systemet.

100 Där vi är fria att göra det vi drömmer om av våra liv, trygga i att göra saker tillsammans med andra. I detta ryms en radikal, och alldeles nödvändig, politisk agenda.

Jag tänkte beskriva tre byggstenar i en sådan agenda.

105

För det första: bildning större än det som kan räknas i pengar.

För en månad sedan gick människor ut på gatorna i 600 städer runt om i

110 världen. Vad krävde de? Högre lön, världsfred, sommar? Nej, att evidensbaserad kunskap ibland ska vägas in vid politiska beslut.

Den utlösande faktorn bakom Marsch for Science var Trumps klimatbeslut och attack mot kvinnors hälsa och sexuella rättigheter.

115 Men populismens ointresse för vetenskap är inte ny.
Snarare går det en rak linje från Viktor Orbans angrepp mot fria universitet till Sverigedemokraternas krav på stoppad klimatforskning.

120 Kunskap är motståndare till populism och populister är motståndare till kunskap.

Det är ingen slump att ett av kraven i Marsch for Science var ”att alla ska ges möjlighet att kunna förstå, granska, värdera och ta ställning (till olika påståenden)”.

125 I ett demokratiskt utbildningssystem står detta i centrum. Men den ytliga ekonomismen får oss alltid att missförstå medel som mål. Att samla pengar eller poäng blir ett värde i sig. Skolans uppgift kan aldrig förminskas till det. Det handlar inte bara om att göra oss anställningsbara. Skolan handlar om så mycket
130 mer. Att bli medborgare,
kunna uttrycka sin mening,
läsa långt,
förstå,
ifrågasätta,
135 stå upp för sig, samarbeta,
växa och ha redskapen att fortsätta göra det.

Mot en sådan självtillit står den konservativa utbildnings- och människosynen, där ditt värde avgörs av din lönsamhet. En riksdagsledamot krävde i veckan
140 straff mot forskare som i ett prov utmanat elevers analytiska förmåga och ställt frågor om orsaker till migration – ni får själva gissa vilket parti han kom ifrån. Omedvetet satte han då i ett uttalande fingret på den konservativa skolsynen: ”Skolan”, sa han, ”är till för att barn snarast möjligast ska ut i produktion!”, och så la han efter lite betänketid till: ”Eller in i armén!”

145 Det är klart grön skolpolitik då blir radikal. Vi stärker eleverna i sitt kritiska tänkande, bemannar skolbiblioteket, bygger ut elevhälsan, satsar på de skolor och elever som haft det tuffast, minskar barngrupper i förskola och fritids, ger

elever mer tid med sina lärare, ger lärare verktyg att bekämpa mobbning,
150 utseendefixering, statushysteri.
Ger fler plats på musik- och kulturskolan. Återinför estetiska ämnen.
Sätter lärandet före provhysteri.
Säger att barn som behöver glasögon för att se vad som står på tavlan ska få det –
oavsett om föräldrarna har råd.
155 Bryter segregationen. Låter barn från villor och hyreshus mötas i samma skolor.

Så sent som i början av 2000-talet hade Sverige ett av de mest jämlika
skolsystemen i världen. Och bland den högsta läsförståelsen. Och barn som
faktiskt mår bättre än idag. Det där hänger ihop. Kunskap är en av de saker
160 som växer när den delas. Bildning får aldrig vara ett reservat för den som har råd.
Alla barn har rätt till självtillit.

För det andra: ett land som hänger ihop.

165 Så här ser ojämlikhetens karta ut. Författaren Po Tidholm brukar beskriva en
stadsnorm, där livet i staden är norm och livet i de delar av verkligheten där vår
mat och vår energi produceras - långt från Stureplan men ofta nära varandra
ändå, är på undantag. Mätt i ekonomisk utveckling tycks han ha rätt. Städernas
170 ekonomi har växt, men hela Sverige har inte växt. Självtillit är att bryta
stadsnormen med verklig valfrihet. Där man kan flytta till stan, men också
därifrån.

Där också det barn som växer upp i stan lär att jorden inte bara är namnet på
planeten vi delar, utan också den ömtåliga hinna som omsluter planeten och ger
175 oss liv.

Där man kan leva, plugga, jobba och älska på samma plats eller olika platser
genom livet.
Peters jobb för bredband, Pers för småföretag, Karolinas för ekoturism, Alice
för folkbibliotek och allt det vi tillsammans gör för lokal mat och högre
180 utbildning i hela Sverige – det är politik för en sådan självtillit.
För det tredje: ett arbetsliv där människor faktiskt betyder något.

I veckan presenterade Isabella och Ylva Johansson direktiven till en utredning
som lyfter tabun, ifrågasätter rimligheten i en ekonomi som bränner ut inte bara
185 planeten utan också människor.

(Ett av de vanligaste argumenten mot skatteväxling är att det kräver en ständig skattepolitisk utveckling, att vi måste skapa nya skattebaser för att upprätthålla finansieringen av välfärden när utsläppen sjunker för att miljöskatterna gjort dem dyrare. Det är en viktig poäng, och helt klart en skattepolitisk uppgift i ett grönare skattesystem. Men hela tankefiguren kommer ur idén att skatt på arbete inte har samma problem, att det alltid går att krama ur befolkningen några arbetade timmar till. Sjukskrivningarna talar ett annat språk.) Övertid, ring-och-spring-jobb, ökande krav. Sånt har ett pris.

Det finns ingen tillväxt i dygnets timmar. De är ständigt bara 24 stycken. Någon måste springa fortare. Mobilen bredvid kudden, mailen som plingar när barnen berättar vad som hände på skolan.

Forskningen över arbetstid och hälsa visar att det är när vi förlorar upplevelsen av att ha makt över vår tid som vi tappar balansen. Kanske är det viktigaste arbetstidsförslaget för vår tid rätten att stänga av. Att få vara helt och fullt med barnen när man kommit hem. Att ta en middag med vännerna utan att smyga iväg och svara på ett plötsligt SMS från chefen. Att ha ett tillräckligt tryggt arbetsliv för att inte behöva hålla koll om det dyker upp en timme till.

Där. Några steg mot självtillit. En radikal agenda för framtiden.
Politik. För det här är lärdomen efter snart tre års regerande och över trettio års styre runt om i Sverige: vårt politiska arbete här och nu, avgör var vi är imorgon. Det är det vi måste visa. Att politik gör skillnad.

I Borås, Helsingborg, Borlänge och Falun har gröna avskaffat delade turer, gett kommunalt anställda makt över sin tid.

I Malmö binder vi samman områden som tidigare segregerats med ny kollektivtrafik.

I Oskarshamn, Sala och Nacka köper vi mat från de lokala ekobönder, öppnar stadsodling och minskar transporterna genom lokala tillagningskök.

I Linköping, Östersund, Halmstad, Stockholm och Kalix stärker vi kulturen i skolan.

I Botkyrka har vi helt fasat ut de fossila bränslena från kommunens egen organisation och höjer ambitionerna för kommande år.

I Nyköping, Göteborg, Malmö och Gävle bygger vi om skolstrukturen för att bryta segregation.

I xx garanterar vi att ensamkommande får bo kvar i sina familjer även om de

fyller 18.

I landsting runt om i landet prioriterar vi förebyggande arbete för ungas psykiska hälsa (Kalmar, Östergötland, Skåne).

230 I Värmland, Gotland, Lund, Västerås rensar vi bort gifter och farliga kemikalier i barns miljöer.

Det här är vårt skäl och vår själ. Tydligt lysande mitt i det politiska hantverket. Arbete för det som är mänskligt hållbart, och det som är miljömässigt hållbart.

235 Arbete för självtillit, och klimatarbete.

Två delar. Samma helhet. För bara ett samhälle som hänger ihop klarar att möta gemensamma problem.

240 Det är barnet som lär sig att det krävs rätt märke på kläderna för att få vara med, som sen vill ha rätt bil på garageuppfarten. Rätt kök. Rätt vänner. Rätt konsumtion.

DIAGRAM

- 245 - Flygresor
- Avfall
- Plast

Earth Overshoot Day. Det är namnet på dagen då vi för året förbrukat jordens resurser. Då vi slutar leva av det jorden ger, och börjar knappa på sparkapitalet, förbrukar kommande generationers möjligheter till ett gott liv. I fjol inträffade den i augusti, någon dag tidigare än året innan, tre veckor tidigare än 2006 och fyra månader tidigare än vid Riokonferensen -92. Om vi fortsätter så här kommer vi om sisådär 12 år leva på lånade resurser mer än halva året.

255

Vi kommer aldrig kunna köpa oss fria från miljöproblemen. (Missförstå mig rätt. Jag älskar elbilar. Verkligen. Men jag älskar ännu mer att inte definieras av det jag äger. Det är självtillit.)

260 Vi ska använda kraften i den ekonomiska omvandlingen för att ställa om. Både teknik och värderingar.

Idag går 98 kronor av varje hundralapp som vi lägger på konsumentprodukter till att köpa nytt. 80 öre går till reparation. Det håller inte. Det som produceras måste hålla längre, kunna repareras, tillverkas av sådant som redan är förbrukat,

snarare än att ständigt nytt grävs upp ur jordskorpan. Affärsmodeller och skattesystem ska underlätta att laga, återbruka, låna, hyra, äga tillsammans.

Och här närmar vi oss något. Ett politiskt val.

270 Samtidigt som många elever pratar om provresultat och märkeskläder, hör jag också andra svar. En annan berättelse om vår tid. Hackerspace, e-sport, blocket, second hand, makerkultur och poetry slam. En skolkorridor där vem du är avgörs av vad du gör och inte vad du köper. Byar där det är mer intressant vad du gör för idrottsföreningen eller i läxhjälpen på asylboendet, än hur ny din bil
275 är.

När man står mitt i en radikal omdaning av samhället ser man den sällan själv. Men man kan ana tecknen. Något händer nu. Värderingar förskjuts. Kanske står vi vid köp-och-släng-samhällets slutstation. Och det finns två vägar framåt.

280

Motorvägen. Där siffrorna fortsätter uppåt en bit till, men priset blir högre och högre.

Och sen en annan väg. Inte spikrak. Vi måste nog fråga oss fram en del. Finna
285 nya stigar.

285

Och det är nya röster som hörs i Europas supervalår. Men inte de förståsigpåarna först trodde. Alexander Van Der Bellen vann mot högerextremisten i Österrike. Le Pen förlorade i Frankrike och Wilders i Nederländerna. GroenLinks vann där. UKIP bröt samman i de engelska
290 lokalvalen och de gröna gjorde genombrott i England och Skottland.

290

Det verkar inte längre vara självklart att den som skriker högst om farorna med framtiden vinner val. Allt fler vill lyssna till den som resonerande och ärligt beskriver hur vi kan göra något bättre av den tid vid delar här.

295

När alla andra talar om att ta människors oro på allvar, ska vi ta människors hopp om en annan framtid på allvar.

Om miljöfrågan får plats i valet avgörs av detta. Inte av hur rädda människor är
300 för klimatkatastrofen, utan av hur mycket vi vill välja en annan framtid.

300

(Så.

Vill vi att det ska finnas ett annat regeringsalternativ än M och SD? Ja.

305 Vill vi att det ska finnas en starkare grön röst i nästa riksdag och fullmäktige? Ja.
Då är det hårt arbete. För) vill vi att människor inte ska blicka bakåt, måste vi
erbjuda något att se framåt.

Och nej, klimatkatastrofen är inte vacker. Vi börjar redan lära oss hur det ser ut
när krig växer i torkans spår, människor flyr klimatförändringarna, arter utrotas.
310 Det måste finnas en annan framtid. En där vi är större än konsumenter.
Viktigare än vår plånboks tjocklek. Där vi kan vara stolta över det lämnar efter
till dem som kommer efter oss.

469 dagar kvar. Det handlar om tre saker. (Det är inte raketforskning.)
315 Människor ska se att grön politik gör Sverige bättre.
Vi ska förklara varför miljöfrågan måste avgöra var du lägger din röst.
Vi kan det. Vi har gjort det förr. Det är det tredje som är det svåraste, och
viktigaste.

320 Visionerna ska upp ur frysdiskens.
Vi ska pressa det möjligas gräns, visa att det finns en rimligare värld, vara ett
alternativ för en framtid att längta efter.

325

Källa

<div>Manuskript inskickat av Miljöpartiet –</div>

Taggar

Miljöpartiet, Miljöpartiets kongress, Politiska tal

330

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/gustav-fridolin-kongresstal-2017>

335

340